

ZAPISNIK
sa 27. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore,
održane 11. februara 2019. godine

Sjednica je počela u 11 sati.

Sjednici je predsjedavala Nada Drobnjak, predsjednica Odbora.

Sjednici su prisustvovali/e član/ice Odbora: Zvonko Vuković, Branka Tanasijević, Aleksandra Vuković, Maja Bakrač, Sanja Pavićević.

Sjednici su prisustvovala: Slađana Pavlović, generalna direktorica Direktorata za međunarodnu saradnju i harmonizaciju propisa u Ministarstvu zdravlja, Slavojka Šuković, načelnica u Direktoratu za međunarodnu saradnju i harmonizaciju propisa u Ministarstvu zdravlja i dr Mevlida Gusinjac, generalna direktorica Direktorata za zdravstvenu zaštitu u Ministarstvu zdravlja.

Prije prelaska na utvrđivanje dnevnog reda, predsjednica Odbora je podsjetila da su Ujedinjene nacije 2015. godine usvojile Rezoluciju kojom je 11. februar proglašen za Međunarodni dan žena i djevojaka u nauci, kako bi se postigao potpun i jednak pristup i učešće žena i djevojaka u nauci, ali i dalje jačala rodna ravnopravnost. Ovogodišnji Međunarodni dan žena i djevojaka u nauci posvećen je temi „Ulaganje u žene i djevojke u nauci za inkluzivni zeleni razvoj“.

Rad sjednice pratili su predstavnici/e medija.

Za sjednicu je, jednoglasno, utvrđen sljedeći

Dnevni red:

1. Predlog zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji i
2. Tekuća pitanja.

Prva tačka - Predlog zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak je saopštila da Odbor, saglasno članu 137 st. 2 i 3 Poslovnika Skupštine, razmatra Predlog zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji kao zainteresovano radno tijelo u dijelu svoje nadležnosti i mišljenje dostavlja Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kao matičnom odboru na dalji postupak.

Uvodno obrazloženje o razlozima za donošenje i rješenjima sadržanim u Predlogu ovog zakona dala je Slađana Pavlović, generalna direktorica Direktorata za međunarodnu saradnju i harmonizaciju propisa u Ministarstvu zdravlja. Saopštila je da se Predlogom ovog zakona propisuju uslovi, vrste i način obavljanja postupaka medicinski potpomognute oplodnje, dobijanje polnih ćelija, polnih tkiva i embriona za primjene ovih postupaka, kao i druga pitanja od značaja za njihovo obavljanje. Osnovni razlozi za donošenje ovog zakona jesu prepoznati problemi iz prakse, budući da dosadašnja primjena Zakona o liječenju neplodnosti asistiranim reproduktivnim tehnologijama iz 2009. godine nameće potrebu potpunijeg uređivanja postupka liječenja neplodnosti kod žena i muškaraca medicinski potpomognutim postupcima. Stoga su Predlogom ovog zakona, između ostalog, preciznije uređeni uslovi koje moraju ispunjavati zdravstvene ustanove za obavljanje postupaka medicinski potpomognute oplodnje, prije svega, u smislu održavanja sistema kvaliteta koji se zasniva na određenim standardima, principima bezbjednosti i kvaliteta, a koji su uspostavljeni u svim razvijenim zemljama. Takođe, preciznije je uređen sastav medicinskih savjeta. U cilju poštovanja stručnih i etičkih principa sve zdravstvene ustanove koje se bave postupcima potpomognute oplodnje dužne su da obrazuju medicinski savjet, kao stručno savjetodavno tijelo, koje u skladu sa medicinskim i psihosocijalnim

standardima donosi odluke o sposobnosti lica za primjenu postupaka medicinski potpomognute oplodnje. Ministarstvo zdravlja i dalje ima obavezu obrazovanja posebne komisije za praćenje svih postupaka potpomognute oplodnje, ali predloženim rješenjima proširen je sastav te komisije sa doktorima medicine određenih specijalnosti, predstavnikom udruženja pacijenata sa infertilitetom i pravnikom, čime je posebna pažnja posvećena pravnoj zaštiti lica koja učestvuju u postupcima medicinski potpomognute oplodnje. Predlog ovog zakona u odnosu na važeći Zakon preciznije reguliše ko može donirati polne ćelije - davaoci su punoljetne osobe, žene do 33. a muškarci do 40. godine starosti. Takođe, Predlogom zakona se omogućava i doniranje embriona koji nastaje spajanjem jajne ćelije i spermatozoida. Novitet je i uvedena obaveza uspostavljanja efikasnog sistema sljedljivosti, kojim se obezbjeđuje jedinstvena identifikacija svakog davaoca polne ćelije, potom dobijanje polne ćelije, identifikacija svakog postupka, lica kod koga se primjenjuje, kao i djeteta rođenog primjenom postupka medicinski potpomognute oplodnje. Propisivanjem niza zabrana obezbijeđeno je poštovanje etičkih i bioetičkih principa, ličnog dostojanstva, podataka o ličnosti i drugih principa. Po važećim zakonskim propisima, iz sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja finansiraju se tri pokušaja medicinski potpomognute oplodnje za žene do navršene 44. godine. Slađana Pavlović je, pored navedenih razloga za donošenje ovog zakona, naglasila i potrebu dalje harmonizacije sa biološkim načelima i propisima Evropske unije, odnosno Konvencijom o ljudskim pravima i biomedicine i njenih dodatnih protokola. U pripremi Predloga ovog zakona učestvovali su predstavnici javnih i privatnih zdravstvenih ustanova koje vrše postupke medicinski potpomognute oplodnje, predstavnici Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i predstavnici Ministarstva zdravlja. Tokom javne rasprave pristigao je veliki broj sugestija i komentara, od kojih je većina pristigla od stručnih lica i u velikom dijelu je prihvaćena.

U raspravi su kroz pitanja i komentare učestvovali predsjednica i članice Odbora: Nada Drobnjak, Branka Tanasijević, Sanja Pavićević i Maja Bakrač; generalna direktorica Direktorata za međunarodnu saradnju i harmonizaciju propisa u Ministarstvu zdravlja Slađana Pavlović i načelnica u Direktoratu za međunarodnu saradnju i harmonizaciju propisa u Ministarstvu zdravlja Slavojka Šuković.

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak podsjetila je da je usvajanjem Zakona o liječenju neplodnosti asistiranim reproduktivnim tehnologijama 2009. godine napravljen iskorak, jer Zakon daje pravo na liječenje postupkom ART-a muškarcu i ženi koji žive u braku ili vanbračnoj zajednici, ali to pravo daje i ženi koja ne živi ni u jednoj od ovih zajednica, čime se obezbjeđuje ostvarivanje ženskih ljudskih prava. Tokom diskusije, uz osvrt na pojedina rješenja koja su predloženim zakonom značajno poboljšana, pozitivno je ocijenila definisanje postupaka i načina rada zdravstvenih ustanova i medicinskih timova koji obavljaju postupke medicinski potpomognute oplodnje i izrazila očekivanje da će primjenu ovog zakona pratiti dobar set podzakonskih akata.

Članica Odbora Branka Tanasijević je istakla značaj propisivanja određenih procedura u cilju zadovoljenja etičke i humane komponente, poput zabrane surogat materinstva, kao i propisivanje starosne granice za lica u postupku medicinski potpomognute oplodnje, posebno u dijelu prikladne starosti za žene koje se podvrgavaju ovim postupcima. Ocijenila je važnom odredbu Predloga zakona kojom se zabranjuje oplodnja posebno odabranim polnim ćelijama radi određivanja pola djeteta. Značajnom novinom u zakonu ocijenila je i mogućnost koja je data djetetu rođenom u postupku medicinski potpomognute oplodnje da nakon navršene 15. godine života može dobiti informacije o svom biološkom porijeklu, tj. donatoru/ki. Tokom diskusije, Branka Tanasijević je naglasila da je važeći Zakon o liječenju neplodnosti asistiranim reproduktivnim tehnologijama, u postupku donošenja 2009. godine, značajno unaprijeđen amandmanima poslanika/ca.

U datom odgovoru Slađana Pavlović je naglasila da se članom 34 Predloga zakona propisuje da se polne ćelije jednog davaoca i donirani embrioni jednog para bračnih, odnosno vanbračnih supružnika mogu upotrijebiti za postupak medicinski potpomognute oplodnje za oplodnju jednog para bračnih, odnosno vanbračnih supružnika ili jedne žene iz člana 17 Predloga zakona. Ako nakon postupka ne dođe do rođenja djeteta, donirane polne ćelije i embrioni mogu da se upotrijebe za postupke medicinski potpomognute

oplodnje sljedećeg para bračnih, odnosno vanbračnih supružnika ili sljedeće žene iz člana 17 Predloga ovog zakona.

U vezi prava djeteta saopštila je da dijete začeto i rođeno primjenom postupka medicinski potpomognute oplodnje doniranom polnom ćelijom ili doniranim embrionom kada navrší 15 godina života i ako je sposobno za rasuđivanje ima pravo uvida u podatke o začeću i sve podatke o svom biološkom porijeklu, uključujući i podatak o identitetu davaoca polne ćelije, odnosno davalaca embriona, kao i podatke o identitetu svih lica koja su začeta i rođena primjenom postupka medicinski potpomognute oplodnje polnim ćelijama ili embrionima istog davaoca.

Članica Odbora Sanja Pavićević zatražila je pojašnjenje člana 47 stav 1 tačka 3 Predloga zakona, u vezi sa ovlaštenjem zdravstvenog inspektora da vrši provjeru postupaka medicinski potpomognute oplodnje koje vrši zdravstvena ustanova koja ima sjedište u državi koja nije članica Evropske unije (treća zemlja).

Traženo pojašnjenje dala je Slavojka Šuković, načelnica u Direktoratu za međunarodnu saradnju i harmonizaciju propisa u Ministarstvu zdravlja. Takođe je saopštila da je Nacrt ovog zakona dostavljen Evropskoj komisiji na mišljenje, a u skladu sa dobijenim sugestijama definisana je i navedena odredba. Od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji provjere i zajednički nadzor vršiće se kroz međusobnu saradnju sa nadležnim institucijama u zemljama članicama.

Na pitanje članice Odbora Maja Bakrač - da li je Predlogom zakona dozvoljen uvoz i izvoz polnih ćelija, polnih tkiva i embriona za vršenje postupka medicinski potpomognute oplodnje - odgovor je dala Slađana Pavlović. Saopštila je da je članom 28 stav 2 Predloga zakona definisano da se skladištenje neupotrijebljenih polnih ćelija, polnih tkiva i embriona može vršiti u banci tkiva i ćelija i van Crne Gore, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje uzimanje i presađivanje tkiva i ćelija. Predlogom zakona je propisano da lice iz Crne Gore može da vrši izvoz svojih ćelija i embriona van Crne Gore, ali da jedino to lice može da uveze svoje polne ćelije, odnosno tkiva i embrione. Članom 38 je definisano da je zabranjen uvoz i izvoz polnih ćelija, polnih tkiva i embriona za vršenje postupka medicinski potpomognute oplodnje, osim u slučaju iz člana 28 stav 2 ovog zakona. Dakle, nije moguće izvršiti uvoz ćelija, tkiva od nekog trećeg lica koje nije izvezlo svoje ćelije.

Nakon rasprave, predsjednica Odbora je konstatovala da je Odbor, u skladu sa članom 137 stav 2 Poslovnika Skupštine, razmotrio Predlog zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji u dijelu svoje nadležnosti i, nakon rasprave, jednoglasno odlučio da podrži Predlog ovog zakona. Takođe je sugerisao Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kao matičnom odboru, da predloži Skupštini da usvoji Predlog zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji.

Druga tačka – Tekuća pitanja

U okviru ove tačke dnevnog reda razgovarano je o organizacionim pripremama za održavanje Desetog zasjedanja Ženskog parlamenta.

Sjednica je završena u 12 sati.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković, s. r.

PREDSJEDNICA ODBORA
Nada Drobnjak, s. r.